

túrális reformlökéstől, hanem a személyiség szintjén lezajló – talán lassú – átalakulástól remélik inkább a szekció címében megfogalmazott, zömmel célként definiált állapot elérését. Egyetértés mutatkozott abban is, hogy a „szemérmes szervezatként” aposztrofált iskola külső segítségre, fejlesztő beavatkozásra, valamint saját „szervezeti emlékezete” folyamatos elemzésére egyaránt rászorul, ha – kevéssel is – elmozdulna egy humanizáltabb és a toleranciát saját emberi viszonyainak rendezetté tételével tanító intézmény irányába.

PŐCZE GÁBOR

A konferencia ajánlásai

A mai magyar társadalomban az ifjúság jelentős része szociálisan vagy egyéb szempontból hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetbe kerül.

A gyermek- és fiatalkorúakkal kapcsolatos szociális problémák megoldásában érintett szakemberek – családgondozók, iskolai szociális munkások, egyetemi és főiskolai oktatók, pedagógusok, nevelési tanácsadók munkatársai, önkormányzatok tisztségviselői, társadalmi szervezetek képviselői, orvosok, jogászok, hivatásos pártfogók stb. – találta egymásra a Művelődési és Közoktatási Minisztérium valamint a Népjelölti Minisztérium által közösen szervezett konferencián.

A konferencia célja az volt, hogy áttekintse: milyen szociális szakemberekre van szükség, hogyan kell továbbfejleszteni a pedagógusok alap- és továbbképzését. Emellett világossá vált az is, hogy a problémák megoldásában a társadalmi érzékenység fokozására, összehangolt törvénykezésre és a meglévők módosítására is szükség van. Mindezekon túl fontos a kialakuló és fejlődő szociális szakmák mind szélesebb körű megismertetése, a társszakmákkal és társterületekkel való együttműködés elmélyítése, az iskolán/gyermekintézményen belül és az intézmény falain kívüli lehetséges segítők összehangolt tevékenysége.

Ennek az érdekében a konferencia 370 résztvevője a következő ajánlásokat fogalmazta meg:

A kormánynak és a minisztérium(ok)nak

a.) A törvénykezés szakterületeinek

1. Szükséges, hogy az érvényben lévő és a készülő törvényeket az illetékes minisztériumok hangolják össze (pl. szociális törvény, ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól, gyermekjóléti törvény, büntető jogszabályok).

2. A szakmai műhelyek és érdekképviseleti szervek bevonása a törvényelőkészítés folyamatába elengedhetetlen.

3. Az első szakma megszerzéséhez szükséges tanulmányok ingyenességét, a szakmaszerzéshez vezető alternatív lehetőségeket korhatártól függetlenül kell biztosítani.

4. Szociális ösztöndíjrendszer bevezetésére van szükség a középfokú képzésben is.

5. Törvény garantáljon egyenlő esélyt annak érdekében, hogy a fogyatékossgal és krónikus betegséggel élő gyermekek egészséges társaikkal együtt vehessék igénybe a különféle közintézményeket, így a bölcsődéket, óvodákat, iskolákat stb. és a különböző szolgáltatásokat.

6. Az érvényben lévő közalkalmazotti törvény és a készülő közoktatási és felsőoktatási törvény tartalmazzon garanciát a tanszabadság és a tanítási szabadság érvényesülésére, azaz legyen a tanítási szabadság törvény által is biztosított jog.

7. A kormány és a minisztériumok tekintsék át a „Társadalmi beilleszkedési zavarok” kutatási program egykori ajánlásait abból a szempontból, hogy azokból eddig mi nem valósult meg, illetőleg melyek megvalósulása enyhítené a szociális feszültségeket.

8. Biztosítson a kormány pénzeszközöket egy új „Társadalmi beilleszkedési zavarok” kutatási programhoz.

9. Meg kell fogalmazni az egyes szaktevékenységek ellátásához szükséges szakmai feltételeket. (Minősítési, képzési stb. feltételek.)

10. A fiatal korosztályok devianciájának megelőzésében és kezelésében az állami kontroll „puhább eszközeit” (gyermekvédelmi, pedagógiai, gyógyító) célszerű előnyben részesíteni. A készülő törvények (pl. gyermekjóléti törvény, büntető jogszabályok) szabályozzák az említett eszközök alkalmazása során a szociális szakemberek segítségének igénybe vételét, és garantálják a kliens és a szociális szakemberek jogait.

11. A fiatalokú bűnelkövetőkkel szemben alkalmazott szankciók területén érvényesülnie kell az „Egyezmény a gyermek jogairól” azon rendelkezésének, amely megállapítja, hogy a fiatalokúak ügyeiben a szabadságelvonással járó szankció csak „ultima ratio” lehet. Domináns szerepük a szabadság elvonással nem járó, úgynevezett alternatív büntetéseknek legyen. A pártfogó szociális munkások már az eljárás kezdetétől fogva vegyenek részt a döntéshozatali folyamatban.

12. A rendőri felügyelet végrehajtásának ellenőrzése nem tartozhat a pártfogó szociális munkás hatáskörébe, ezért javasoljuk, hogy a rendőrségről szóló törvény tervezetéből töröljék az erre vonatkozó rendelkezést.

13. Javasoljuk, hogy a jelenlegi bírósági szervezeti kereteken belül épüljön ki a családi bíróságok rendszere, melynek feladata a problémás családi élethelyzetek jogi természetű megoldása lenne (ítélkezés fiatalokúak vagy bűncselekményt elkövető gyermekek ügyeiben; válási, gyermekelhelyezési, tartási perekben; döntés a gyermek családból történő kiemeléséről kérdésében stb.).

b.) A képzés és továbbképzés szakterületeinek

14. Valamennyi humán szakmai alapképzésben és továbbképzésben szükséges a szociális ismeretek tanítása, a készségek fejlesztése. (Különös tekintettel a fiatalokúakkal foglalkozó rendőrökre, ügyészekre, bírákra, orvosokra, nevelőkre stb.)

15. Olyan támogatási rendszer kialakítása szükséges, amely elősegíti, hogy a cigány fiatalok közül minél többen szerezhessenek diplomát a pedagógia, illetőleg a szociális szakmák területén.

16. A szociális szakmák, így a szociálpedagógia el- és megismertetéséhez, a társadalmi környezetbe való szerves illeszkedésükhöz szükséges a szakmák közötti kompetencia határok tisztázása és pontos ismerete. Ennek az érdekében újabb, a gyermek- és fiatalokúak körében végzett szociális tevékenységgel foglalkozó nemzetközi konferencia megszervezését javasoljuk.

17. Szükség van olyan pályázati alap megteremtésére, amely az intézmények által meghatározott szükségletek szerinti továbbképzések (képzőké, pedagógusoké) megvalósulását szolgálja.

b/a.) Szociális képzés

18. Közös sajátosságaik miatt, a szociális szakmák (szociál politikus, szociális munkás, szak-szociális munkás, szociálpedagógus képzési feltételei egy önálló bizottságban fogalmazódjanak meg, és ezáltal váljon lehetővé a segítő szakmák kölcsönös „átjárhatósága”.

19. Szakok megalapításán és indításán túl szükség van az anyagi, személyi, tárgyi feltételek biztosítására, mely a szakok indításához szükséges felkészülést is magában foglalja, illetve figyelembe veszi e szakok gyakorlatköz-pontú és emiatt kiemelten költségigényes voltát. Javasoljuk, hogy a képzési normatívák meghatározásakor e szakok önálló kategóriát alkossanak.

20. Szükséges a szociális képzések indíthatóságáról, a folyó képzések szakmaisága színvonaláról véleményt formáló úgynevezett „akkreditációs bizottságok” mielőbbi létrehozása, amelyek a munkavállalók, a munkáltatók és az oktatók delegált képviselőiből álljanak.

21. A szociális szakmák, így a szociálpedagógia professzionalizálódási folyamatában fontosnak tartjuk az oktatás anyagi és szakmai feltételeinek biztosítását, illetve veszélyesnek tartjuk a feltételek nélkül indított képzéseket. A szociális szakmák együttműködéséből következően alapvetően fontos a különböző szociális képzéseket folytató intézmények és műhelyek közötti együttműködés az Iskolaszövetségen belül és azon túl.

22. Ki kell dolgozni a továbbképzési követelményrendszert és meg kell teremteni az ehhez kapcsolódó anyagi hátteret.

23. Az illetékes tárcák teremtsenek anyagi és szakmai feltételeket arra, hogy a segítő szakmákban dolgozókat: – rendszeres, a szociális munkások által választható szakfelügyelet segítse (szupervízió), és kezdeményezzék, hogy – a Munka Törvénykönyve által meghatározott évi rendes szabadságon kívül bizonyos időtartam után elfásulásuk megakadályozása érdekében további szakmai, emberi fel töltődést biztosító időszak álljon rendelkezésükre.

24. A szociális szakembereknek figyelmet kell fordítaniuk a speciális szakiskolák problémáira. Közös konferenciát, országos találkozót kell szervezni az ilyen iskolák pedagógusai és a munkájukat segíteni tudó szakemberek számára.

b/b.) *Pedagógusképzés*

25. A társadalomról közvetített tudás és a társadalmi problémák iránti érzékenyítés legyen az általános pedagógus képzés tananyagának szerves része.

26. A pedagógusképzésben is kapjon szerepet a problémahelyzetek felismerése és kezelése. Ehhez szükséges a képzésben a probléma értelmezéséhez elengedhetetlen alapismeretek nyújtása, a gyermekek és családjaik megismerését elősegítő szociológiai, pszichológiai, pedagógiai technikák megtanítása, az esetleges megoldáshoz szükséges kompetenciák meghatározása.

27. Szerepeljenek az általános pedagógusképzés kötelezően választható tantárgyai között a kisebbségi csoportokra vonatkozó ismeretek. A Művelődési és Közoktatási Miniszterium biztosítsa ennek valamennyi szükséges feltételét.

28. Biztosítani kell a tanárképzésben más kultúrák és szub kultúrák mélyebb megismerését.

29. Ki kell dolgozni a cigány nyelvi és cigány kultúra szakos tanárok képzése beindításának feltételeit.

Az oktatási, nevelési és szociális ellátó intézményeknek

a.) A fenntartóknak

30. Új, segítő szolgáltatás bevezetése előtt a helyi önkormányzatnak mérlegelnie kell, hogy az miként illeszkedik jelenlegi jóléti rendszeréhez. E mérlegelés az ellátó rendszer szakszerű és sokoldalú elemző értékelését igényli.

31. A szociális szolgáltatásokat igénybe vevők kiszolgáltatottá válásának elkerülése érdekében elvárjuk a központi kormányzattól és a helyi önkormányzatoktól, hogy világosan és egyértelműen fogalmazzák meg a központi és a helyi szociális ellátó rendszerek által nyújtott szolgáltatások jogi garanciáit.

32. Az állam és az önkormányzatok is finanszírozzák az állam polgári önkéntes (non-profit) szervezetek tevékenységét.

b.) Az iskoláknak, gyermekintézményeknek

33. Kívánatosnak tartjuk az iskolai szociális munkás és/vagy szociálpedagógus végzettségű szakemberek alkalmazását, mivel ők kompetensek a társadalom gyermekeket érintő mai problémáinak megelőzésében és kezelésében.

34. Szükség van a gyermekintézmények, nevelési tanácsadók és a területi szociális ellátó rendszerek szorosabb együtt működésére, tevékenységeik koordinálására.

35. A gyermek jogairól szóló Egyezményben szereplő gyermeki jogokat az alaptörvényeken túl, a gyermekek mindennapi életét közvetlenül befolyásoló szabályzatokban is érvényre kell juttatni (pl. az intézményi szervezeti és működési szabályzatokban).

36. Az iskolai nevelés központi értéként kezelje a szolidaritást és ez legyen minden szociális munka alapja. Az iskolák készítsék fel a diákokat arra, hogy később általános magatartási normának fogadják el valamilyen nekik megfelelő önkéntes munka vállalását.

37. Szükségesnek látjuk az iskolák társadalmasítását, a lakó helyi társadalmi környezetbe való szerves illesztését, melyben nagy segítséget jelent az önkéntesek (személyek, szervezetek, szülők) részvétele is. Ezért javasoljuk, hogy nyissák ki az iskolákat, a gyermekjóléti intézményeket! A településen elérhető önkéntesek vegyenek részt az intézmény munkájában, s az intézmény pedagógusai, szülői, diákjai működjenek közre önkéntesként a település szociális problémáinak oldásában.

38. Az iskolában közreműködő önkénteseket széles körből kell meríteni, s ennek érdekében szoros kapcsolatot kell kiépíteni a település minden hatékonyan működő szervezetével, a különböző felekezetek gyülekezeteivel, közösségeivel, ifjúsági mozgalmi csoportokkal, önszolgálati, karitatív és művelődési egyesületekkel stb.

39. Az iskolához, gyermekjóléti intézményhez kapcsolódó külső és belső önkéntesek munkáját az iskolai szociális munkás és/vagy szociálpedagógus koordinálhatja. Ez esetben első sorban tehát nem egyéni esetekkel foglalkozik.

Egyéb

40. Igény jelentkezett a pedagógia társszakmái szaknévsorának összeállítása és megjelentetése iránt.

41. Igényeljük a nemzetközi gyakorlat, a külföldi alapirodalom magyar nyelvű megismerését, szakmai kiadványokat, a segítő szakmák számára közöűjság indítását.

A konferencia 370 résztvevője